

บทที่ 5

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราช บทนี้เป็นการสรุปและอภิปรายผลการวิจัย จึงขอเสนอเนื้อหาตามลำดับ ได้แก่ วัตถุประสงค์ สมมติฐาน กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคณะกรรมการ ปัจจัยด้านสภาพของสถานศึกษา และปัจจัยด้านสภาพของชุมชนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อค้นหาปัจจัยที่ใช้เป็นตัวพยากรณ์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราช

สมมติฐาน

1. ปัจจัยด้านคณะกรรมการกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความสัมพันธ์กัน
2. ปัจจัยด้านสภาพของสถานศึกษากับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความสัมพันธ์กัน
3. ปัจจัยด้านสภาพของชุมชนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความสัมพันธ์กัน
4. ปัจจัยที่ศึกษามีอย่างน้อยหนึ่งปัจจัยที่ใช้เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีในการทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานปีการศึกษา 2547 จำนวน 795 คน จากสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 265 แห่ง ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling)

เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน มีกระบวนการสร้างโดย นำแนวคิดและปัญหาการสร้างแบบสอบถามแบบจัดอันดับความสำคัญ (Rank Order) และสำรวจกับกรรมการสถานศึกษานำผลการวิเคราะห์เบื้องต้นมาเป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัยครั้งนี้ จากนั้นสร้างแบบสอบถามและได้ผ่านการหาคุณภาพเครื่องมือ คือ ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ แต่ละข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนกมากกว่า 1.75 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.90

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัจจัยที่ศึกษาด้านคณะกรรมการ ด้านสภาพของสถานศึกษา และด้านสภาพของชุมชนมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ แต่ละข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนกมากกว่า 1.75 และในแต่ละปัจจัยมีค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.60

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1. ขอนหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลทำวิทยานิพนธ์
2. ผู้วิจัยเดินทางไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 4 เขตพร้อมหนังสือแนะนำตัว และส่งแบบสอบถามพร้อมซองปิดแสตมป์เจ้าหน้าที่ผู้วิจัยให้สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยมีหนังสือนำส่งขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแนบไปด้วย
3. ผู้วิจัยรอรับแบบสอบถาม เมื่อเวลาผ่านไป 2 สัปดาห์แล้วสถานศึกษาโดยยังไม่ได้จัดส่งแบบสอบถามคืนมา ผู้วิจัยติดตามเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมมาได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบคัดเลือกแบบสอบถามเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของกรรมการ ประกอบด้วย บุคลากรในสถานศึกษา ผู้แทนประชาชน และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยหาค่าความถี่ และร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

แบบสอบถามตอนที่ 2 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษา วิเคราะห์โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายด้านและโดยรวม พร้อมทั้งเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

แบบสอบถามตอนที่ 3 ปัจจัยที่ศึกษาด้านคณะกรรมการ ด้านสภาพของสถานศึกษา และด้านสภาพของชุมชน วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยในแต่ละปัจจัย และหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่าง ๆ กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation Coefficient) และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Coefficient) เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์โดยใช้ปัจจัยจากด้านต่าง ๆ ทั้ง 16 ปัจจัย และสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุดโดยภาพรวมและรายด้าน

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคณะกรรมการ ด้านสภาพของสถานศึกษา และด้านสภาพของชุมชนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคณะกรรมการกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ พบว่า ปัจจัยทุกตัวในด้านคณะกรรมการกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนี้

ปัจจัยการได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลรอบข้างกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง ปัจจัยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของคณะกรรมการ และปัจจัยความชัดเจนของเป้าหมายและนโยบายของคณะกรรมการกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันปานกลาง ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในคณะกรรมการกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างต่ำ ส่วนปัจจัยความพอใจในการทำงานของคณะกรรมการกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันต่ำมาก

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพของสถานศึกษากับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ พบว่า ปัจจัยทุกตัวในด้านสภาพของสถานศึกษากับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนี้

ปัจจัยการติดต่อสื่อสารและประสานงานไปยังคณะกรรมการ ปัจจัยความชัดเจนของเป้าหมาย นโยบาย และแผนงานของสถานศึกษา ปัจจัยการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีในการประชุมคณะกรรมการ ปัจจัยความโปร่งใสในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา และปัจจัยการมุ่งเน้นงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันปานกลาง ส่วนปัจจัยความเหมาะสมของวัสดุ ครุภัณฑ์ อาคาร และสิ่งก่อสร้างกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างต่ำ

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพของชุมชนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ พบว่า ปัจจัยทุกตัวในด้านสภาพของชุมชนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนี้

ปัจจัยความเชื่อถือและยอมรับของชุมชนที่มีต่อตัวผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยการให้ความสำคัญต่อการศึกษานักเรียนของผู้นำชุมชน ปัจจัยความพึงพอใจและศรัทธาของชุมชนต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ปัจจัยการมีส่วนร่วมขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชนต่อกิจกรรมของสถานศึกษา และปัจจัยความเหมาะสมของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันปานกลาง

3. ผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาปัจจัยที่ใช้เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีในการทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตัวพยากรณ์ที่ดีในการทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ คือ ปัจจัยการได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลรอบข้าง ปัจจัยความชัดเจนของเป้าหมายและนโยบายของคณะกรรมการ ปัจจัยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของคณะกรรมการ ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในคณะกรรมการ ปัจจัยความโปร่งใสในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ปัจจัยความชัดเจนของเป้าหมาย นโยบาย และแผนงานของสถานศึกษา ปัจจัยการให้ความสำคัญต่อการศึกษานักเรียน ปัจจัยความ

เชื่อถือและยอมรับของชุมชนที่มีต่อตัวผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยความพึงพอใจและศรัทธาของชุมชนต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และปัจจัยการมีส่วนร่วมขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชนต่อกิจกรรมของสถานศึกษา ซึ่งสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ

ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีประสิทธิภาพของการพยากรณ์ที่ปรับแล้วเท่ากับ 0.536 หรือ 53.6 %

สมการพยากรณ์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราช เขียนในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$Y_{EF} = .292 + .280(BB_1) + .171(SS_5) + .168(BB_4) + .123(CC_1) + .096(BB_2) + .088(CC_2) + .086(SS_2) + .057(CC_4) - .072(BB_5) - .084(CC_3)$$

สมการพยากรณ์ เขียนในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Z_{EF} = .289 (Z_{BB1}) + .176(Z_{SS5}) + .153(Z_{BB4}) + .111(Z_{CC1}) + .106(Z_{CC2}) + .100(Z_{BB2}) + .079(Z_{SS2}) + .063(Z_{CC4}) - .070(Z_{BB5}) - .079(Z_{CC3})$$

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐาน ได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยภาพรวมและรายด้าน ซึ่งต่างจากผลการศึกษาวิจัยหลายเรื่องที่ได้ศึกษามาแล้ว ได้แก่ โสภาส โอพริก (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โรงเรียนในโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จังหวัดนครศรีธรรมราชอยู่ในระดับปานกลางทั้งโดยรวมทุกด้านและรายด้าน ผลการวิจัยของ พิเศษฐ์ เจียทองศรี และคณะ (2546 : 237-239) พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรังโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประมวลทรัพย์ ไวสาหลง (2545 : บทคัดย่อ) วิจัยพบว่า การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดมหาสารคามโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง นพ ฌ เทพา (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่า การปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรืองยศ พจนนุสนธิ์ (2541 : บทคัดย่อ) วิจัยพบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคามโดยรวมทุกด้านอยู่ระดับปานกลาง ผลการวิจัยของ สวัสดิ์ แก้วชนะ (2544 : บทคัดย่อ) พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง อภิสิทธิ์ กริทธิพงษ์ (2544 : บทคัดย่อ) พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการ

บริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสตาร์ตัน ศิริจันทร์ (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่า การปฏิบัติงานด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอน้ำพอง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยเช่นนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนในจังหวัดนครศรีธรรมราชเคยดำเนินโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อีกทั้งผลที่เกิดจากการปฏิรูปการศึกษา ได้แก่ การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 ทำให้การบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง มีการกำหนดให้สถานศึกษามีฐานะเป็นนิติบุคคล และการประกาศกฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยกำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 ดังนั้น ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตื่นตัวในการร่วมกันดำเนินงานการศึกษา กล่าวคือ ฝ่ายโรงเรียนผู้บริหารโรงเรียนก็จำเป็นต้องใช้หลักการบริหารที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมจากชุมชนในการจัดการศึกษาในทุกด้าน ฝ่ายชุมชนก็ตระหนักถึงความจำเป็นในการเข้าไปร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น เช่น การจัดการศึกษาปฐมวัย การดำเนินการด้านงบประมาณโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวกับอาหารกลางวันและอาหารเสริมนักเรียน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่นที่ส่งเสริมการศึกษา เช่น กีฬา สนับสนุนวัสดุ ครุภัณฑ์ต่าง ๆ เป็นต้น จึงส่งผลทำให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคณะกรรมการ ปัจจัยด้านสภาพของสถานศึกษา และปัจจัยด้านสภาพของชุมชนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

2.1 ปัจจัยทุกตัวในด้านคณะกรรมการกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ดังนี้

2.1.1 ปัจจัยการได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลรอบข้างกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง สอดคล้องกับผลการศึกษาของศราวุฑู ยาวีริง (2543 : บทคัดย่อ) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยจุดใจด้านการได้รับการยอมรับและปัจจัยคำจูนด้านความสัมพันธ์ระหว่างกรรมการกับบุคลากรในสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษามีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจากที่ พินิจ สังกัพันธ์ (2540 : บทคัดย่อ) วิจัยพบว่า ปัจจัยจุดใจด้านการได้รับการยอมรับนับถือกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับปานกลางอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งนี้ ระวัง เนตรโพธิ์แก้ว (2542 : 112) กล่าวว่า การยอมรับนับถือเป็นการจูงใจให้บุคคลทำงาน เช่น การยกย่องชมเชย การให้เกียรติ และให้กำลังใจในสิ่งที่ได้กระทำความดี สอดคล้องกับ เสนาะ ดิยาว (2544 : 215-216) ที่กล่าวว่า หากองค์กรเห็นความสำคัญ ให้เกียรติต่อผู้ปฏิบัติงานก็จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกว่าได้รับการยอมรับจะเป็นสิ่งจูงใจให้เขาทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้ปฏิบัติงานเองก็มีความพึงพอใจในงานที่ทำ ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามทฤษฎีสองปัจจัย (Two Factor Theory) ของเฟรดเดอริก เฮอซเบิร์ก (Frederick Herzberg) ที่กล่าวว่า ความรู้สึกได้รับการยอมรับนับถือ เป็นปัจจัยที่สร้างความพอใจ (Satisfier Factor) ในการทำงานของคน (เสนาะ ดิยาว, 2544 : 215-216)

ผลการวิจัยเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูและผู้บริหารโรงเรียนเข้าใจถึงหลักการบริหารที่ต้องให้กรรมการเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น บุคคลที่เข้ามาดำรงตำแหน่งกรรมการก็เป็นผู้นำในองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน เช่น สมาชิกอบต. ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้แทนจากกลุ่มต่าง ๆ ที่เป็นองค์กรชุมชน ข้าราชการเป็นต้น ซึ่งเป็นไปตามกฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2546 และโดยปกติกลุ่มบุคคลดังกล่าวก็เป็นที่ยอมรับของชุมชนหรือท้องถิ่นอยู่แล้ว

2.1.2 ปัจจัยความรับผิดชอบหน้าที่ของคณะกรรมการกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิณิจ สังข์พันธ์ (2540 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ปัจจัยจูงใจด้านความรับผิดชอบกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจากที่ สมศักดิ์ จีเพ็ชร (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับกรรมการสถานศึกษาด้านความต้องการรักษาผลประโยชน์ของนักเรียนและผู้ปกครอง และด้านความรู้สึกว่าตนเองมีประโยชน์ต่อสังคมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ สนธิรัก เทพเรณู (2542) ที่กล่าวว่า การบริหารในรูปคณะกรรมการสมาชิกต้องรับผิดชอบร่วมกันอย่างแท้จริง ซึ่ง เกษม วัฒนชัย (2546 : 41-42) ได้ให้ทัศนะว่า คณะกรรมการสถานศึกษาต้องรับผิดชอบต่อเจ้าของสถานศึกษา หมายถึง รัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือประชาชน รับผิดชอบต่อดูแลการบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย และจารีตประเพณี ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนให้ได้ อีกทั้งต้องรับผิดชอบต่อมาตรฐานทางจริยธรรม คือ กรรมการต้องมีจริยธรรมสูงเพียงพอ กล่าวคือ รับผิดชอบในภารกิจต่าง ๆ โดยไม่แสวงหาประโยชน์ ทั้งนี้ เสนาะ ดิยาว (2544 : 36) ได้กล่าวไว้อีกว่า ความรับผิดชอบของคนมีตั้งแต่แคบสุดไปสู่อันกว้างที่สุด คือ ต้องรับผิดชอบต่อตัวเอง ต่อคนในครอบครัว ต่อเพื่อนบ้าน ต่อคนในองค์กรที่ทำงานอยู่ ต่อสังคมที่ตัวเองอาศัย และต่อประเทศชาติซึ่งความรับผิดชอบขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของคนคนนั้น ดังนั้นผลการวิจัยเช่นนี้อาจเป็นเพราะ กรรมการสถานศึกษาเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และรู้สถานภาพของตนเองในตำแหน่งมากยิ่งขึ้น ประกอบกับการได้รับ

เกียรติ การยกย่องนับถือ และเป็นที่ยกย่องของชุมชนที่จะให้คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นตัวแทนในการรักษาผลประโยชน์ของชุมชน จึงทำให้กรรมการมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่มากขึ้น และส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.3 ปัจจัยความชัดเจนของเป้าหมายและนโยบายของคณะกรรมการกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สราวุธ ขาววิเรียง (2543 : บทคัดย่อ) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่า นโยบายและการบริหารกับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในระดับปานกลาง อภิเชษฐ์ พาลี (2545 : บทคัดย่อ) เสนอแนะแนวทางปรับปรุงบทบาทของคณะกรรมการว่า ควรกำหนดบทบาทที่แน่นอน ระบุแผนดำเนินงาน และมอบหมายหน้าที่ที่แน่นอนให้ปฏิบัติ และตามที่ เกษม วัฒนชัย (2546 : 39) กล่าวว่า คณะกรรมการต้องกำหนดเป้าหมายที่ใช้ในการบริหารจัดการเพื่อสนองตอบเจตนารมณ์ของเจ้าของสถานศึกษา หมายถึง รัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ ชุมชน โดยกำหนดควบคู่กับนโยบาย สอดคล้องกับคำกล่าวของ สนธิรัก เทพเรณู (2542) ที่ว่า การทำงานของคณะกรรมการต้องมีการกำหนดหน้าที่ กำหนดการปฏิบัติที่ชัดเจนและเข้าใจตรงกัน ทั้งนี้ ระวัง เนตรโพธิ์แก้ว (2542 : 108) กล่าวไว้เช่นกันว่าการมีเป้าหมายชัดเจนจะช่วยทำให้ทำงานได้สะดวก และแคมป์เบลล์ (Campbell, 1977) อธิบายว่าเป้าหมายที่ชัดเจนเป็นการท้าทายความสามารถ ซึ่งหากสมาชิกมีเป้าหมายและเป็นที่ยอมรับร่วมกันจะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร ส่วนการกำหนดนโยบายก็เพื่อใช้สำหรับเป็นเครื่องมือนำทางสำหรับการบริหาร งานต่าง ๆ (ธงชัย สันติวงษ์, 2543 : 53) เป็นการกำหนดขึ้นว่าจะต้องกระทำหรือไม่กระทำเพื่อจะได้บรรลุความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ (ประทาน คงฤทธิศึกษากร, 2529 : 52-53) ดังนั้น ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ จึงมีความสัมพันธ์กับเป้าหมายและนโยบายของคณะกรรมการ

2.1.4 ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในคณะกรรมการกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ ซึ่งต่างไปจากผลการวิจัยของ สราวุธ ขาววิเรียง (2543 : บทคัดย่อ) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ซึ่งพบว่า ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานกับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษามีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการวิจัยของ พินิจ สังกัพันธ์ (2540 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยจุดใจด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และผลการวิจัยนี้ยังต่างไปจากแนวคิดของ ลิเคอร์ท (Likert, 1961) และพวงรัตน์ เกษรแพทย (2543 : 170) ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์อันดีในการทำงานระหว่างสมาชิกจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน ทั้งนี้แคมป์เบลล์ (Campbell, 1977) ได้กล่าวไว้ว่า ความขัดแย้งหรือความสามัคคีล้วนจะมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร ซึ่ง วิโรจน์ สาร

รัตน์ (2542 : 123-124) ให้ทัศนะว่า สมาชิกจะมีบทบาทในการธำรงรักษากลุ่ม และเป็นการมุ่งให้เกิดความมีเอกภาพของกลุ่ม กระตุ้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในทางบวก และพัฒนาความสามารถของสมาชิกให้ทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยเช่นนี้อาจเป็นเพราะพฤติกรรมการปฏิบัติงานของกรรมการสถานศึกษาเป็นแบบคณะกรรมการตามพิธีการ (Minimum Board) ที่บางครั้งมีการประชุมเพียงเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายหรือข้อบังคับเท่านั้น หรือเป็นคณะกรรมการตกแต่ง (Cosmetic Board) ที่ทำหน้าที่ให้ความเห็นชอบตามข้อเสนอจากทางโรงเรียนซึ่งมิได้เกิดจากการระดมความคิดเพื่อการพัฒนาอย่างแท้จริง (ประกอบ กุลเกลี้ยง และสิทธิพร ลิ้มบริบูรณ์, 2545 : 9) ทั้งนี้ หากพิจารณาตามแนวคิดของประธาน กงฤทธิศึกษากร (2529 : 175-176) ที่แบ่งประเภทคณะกรรมการตามระยะเวลา ซึ่งแม้ว่าคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นคณะกรรมการประจำ (Standing Committee) ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่มีการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี แต่พฤติกรรมในการปฏิบัติงานดูเหมือนจะเป็นแบบคณะกรรมการเฉพาะกิจ (Ad hoc Committee) ที่ทำงานเฉพาะเรื่องในระยะเวลาสั้น ๆ เช่น ให้ความเห็นชอบ พิจารณาเรื่องต่าง ๆ เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจแล้วก็แยกย้ายกันไป อีกทั้ง ผู้ที่มาดำรงตำแหน่งก็มีหน้าที่ประจำที่ต้องรับผิดชอบ เช่น ผู้นำชุมชน ผู้แทนศิษย์เก่า ครูผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากหลากหลายอาชีพ เป็นต้น

2.1.5 ปัจจัยความพอใจในการทำงานของคณะกรรมการกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของโสภาส โอพริก (2540 : บทคัดย่อ) และพิเชษฐ เจียทองศรี และคณะ (2546 : 237-23) ที่ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โรงเรียน ซึ่งมีข้อเสนอว่า ควรมีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ ทั้งนี้ ความพอใจในการทำงานเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นของผู้ปฏิบัติงานในทางบวกหรือทางลบต่องาน (เสนาะ ดิยาวี, 2544 : 228) ซึ่ง แคมป์เบลล์ (Campbell, 1977) กล่าวว่าไว้ สอดคล้องกันว่า เป็นความรู้สึกที่บุคคลมีต่องานของตนในองค์การกับผลตอบแทนที่จะได้รับ และ เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2538 : 129-130) ยังกล่าวอีกว่า สิ่งที่ทำให้คนอยากทำงาน ได้แก่ สวัสดิการที่ดี สภาพแวดล้อมที่ดี เพื่อนร่วมงานดี งานไม่น่าเบื่อ มีความก้าวหน้า มีหน้ามีตาในสังคม ผลตอบแทนเป็นที่น่าพอใจ อุปกรณ์ในการทำงานครบ เป็นต้น และเสนาะ ดิยาวี (2544 : 228) ยังกล่าวว่า ปัจจัยประการสำคัญที่ทำให้คนเกิดความพอใจในการทำงาน คือ ค่าจ้างหรือระบบค่าตอบแทน ที่คุ้มค่า เป็นธรรมและเท่าเทียม

ผลการวิจัยเช่นนี้อาจเป็นเพราะกรรมการสถานศึกษาเกิดความรู้สึกไม่เป็นธรรม เพราะโดยปกติทั่วไปการทำงานย่อมมีผลตอบแทน แต่การดำรงตำแหน่งกรรมการสถานศึกษาไม่มีค่าตอบแทนที่เป็นเงิน แต่ผู้ที่มาดำรงตำแหน่งดังกล่าวต้องมาด้วยจิตสำนึกถึงประโยชน์ของส่วนรวม และเป็นงานที่ต้องอาศัยการเสียสละอย่างแท้จริง ดังที่ วิจิตร ศรีสอ้าน (อ้างถึงใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช

เขต 2 : 2547) และสนธิรัก เทพเรณู (2542) กล่าวว่าไว้สอดคล้องกันว่าการแต่งตั้งผู้มาดำรงตำแหน่งกรรมการต้องเป็นบุคคลที่สามารถอุทิศตน อุทิศเวลาให้กับการทำงาน อย่างไรก็ตาม จากผลวิจัยแม้คณะกรรมการฯ จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพแต่ก็ยังคงเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจต่อการทำงานเท่าที่ควร

2.2 ปัจจัยทุกตัวในด้านสภาพของสถานศึกษากับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิรัตน์ หมั่นจินะ (2543 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษากับบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้แทนประชาชนในคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันทางบวก เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัยผลปรากฏ ดังนี้

2.2.1 ปัจจัยการติดต่อสื่อสารและประสานงานไปยังคณะกรรมการกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พินิจ สังข์พันธ์ (2540 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่า ปัจจัยจุดใจด้านการติดต่อสื่อสารกับพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประมวลทรัพย์ ไวสาหลง (2545 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า โรงเรียนควรมีการประสานงาน โดยการประชาสัมพันธ์ให้ข่าวสารถึงกันและกัน สอดคล้องกับ นพ ฌ เทพา (2544 : บทคัดย่อ) และเนเรศ หิ้นนุกูล (2544 : บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า ต้องมีการประสานงานกันระหว่างคณะกรรมการกับโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และจากผลการวิจัยของ กัลยา พลธิรักษ์ (2539 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน คือ บุคลากรที่รับผิดชอบขาดความชำนาญในการประสานงานกับชุมชน ปริญญา โภธิ (2544 : บทคัดย่อ) วิจัยพบว่า การที่ผู้รับผิดชอบงานด้านโรงเรียนกับชุมชนไม่ได้พบปะกับบุคคลทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานด้านโรงเรียนกับชุมชน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องเน้นการติดต่อสื่อสารที่ทำให้เกิดการประสาน ดังผลการวิจัยของ นิยม สุวรรณะ (2540 : บทคัดย่อ) พบว่า พฤติกรรมการติดต่อสื่อสารกับการมีมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กนกพร จรินทร์รัตนกร (2540 : บทคัดย่อ) วิจัยพบว่า การติดต่อสื่อสารในกระบวนการบริหารโรงเรียนหากมีความจำเป็นเร่งด่วนอาจติดต่อด้วยวาจา และหากผู้รับสารหลายคนต้องใช้การเขียน การติดต่อ สื่อสารและประสานไปยังกรรมการก็เช่นเดียวกันที่ต้องมุ่งให้เกิดการรับรู้ข่าวสารที่ถูกต้อง และรวดเร็วจึงจะทำให้การปฏิบัติงานของกรรมการฯ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.2 ปัจจัยความชัดเจนของเป้าหมาย นโยบาย และแผนงานของสถานศึกษากับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พินิจ สังข์พันธ์ (2540 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ปัจจัยจุดใจด้านนโยบายและการบริหารกับพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนประถมศึกษาที่มีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 สุรพล สืบพรหม (อ้างถึงใน สำนักงานสภาการศึกษา, 2546 : 81-82) วิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีผลการบริหารแผนปฏิบัติการประจำปีโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้ วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ (2547) ได้กล่าวไว้ว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย นโยบาย และแผนการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับ และศรัทธาจากประชาชนเป็นขั้นหนึ่งใน กระบวนการสร้างภาพลักษณ์ให้เกิดแก่โรงเรียน ดังผลการศึกษาวิจัยของ ชูชาติ พวงสมจิตร (2540 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน คือ ปัจจัยเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนในเรื่องโรงเรียนมีแผนที่ดี ประกอบผลการศึกษาวิจัยของ กนกพร จรินทร์รัตนากกร (2540 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่า การตัดสินใจในกระบวนการบริหารโรงเรียนต้องยึดตามแผนงาน โครงการที่จัดทำไว้ล่วงหน้า การกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของงานที่ชัดเจน ผลการวิจัยของรุ่งเรือง สุขภิรมย์ (2543 : บทคัดย่อ) พบว่า ความชัดเจนของนโยบายและแนวปฏิบัติมีความจำเป็นมากในการนำนโยบายขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งเป็นไปตามคำกล่าวของ ระวัง เนตรโพธิ์แก้ว (2542 : 108) ที่ว่า การมีเป้าหมายชัดเจนจะช่วยทำให้ทำงานดำเนินไปได้อย่างสะดวก และแคมป์เบลล์ (Campbell, 1977) ยังกล่าวอีกว่า การที่สมาชิกมีเป้าหมายและเป็นที่ยอมรับร่วมกันจะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์การ ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ปัจจุบันนี้สถานศึกษาได้มีการปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการให้มีรูปแบบที่ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งเห็นได้จากการการที่ต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ การจัดทำแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปี และโครงการต่าง ๆ การใช้ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน

2.2.3 ปัจจัยการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีในการประชุมคณะกรรมการกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ วิจิตร ศรีสอ้าน ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้กรรมการสถานศึกษาทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ การเตรียมความพร้อมการประชุมซึ่งต้องอาศัยความเข้มแข็งของสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษา ประกอบกับภาวะผู้นำของผู้ทำหน้าที่ประธานที่ประชุม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 : 2547) ศุภมาศ ภาวะเกตุ วินัย ปานโท และอุทุมพร ปานโท (2546 : 44-48) วิจัยพบว่า การที่โรงเรียนจัดประชุมกรรมการน้อยเป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประจำโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่ง สนธิรัก เทพเรณู (2542) กล่าวว่า การประชุมเป็นภาระงานหลักของคณะกรรมการสถานศึกษาและการเตรียมการประชุมที่ดีจะช่วยให้การบริหารงานในระบบกรรมการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เลขานุการในคณะกรรมการฯ (ผู้บริหารสถานศึกษา) มีส่วนสำคัญในการประชุมคณะกรรมการ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วกรรมการแต่ละคนที่มาประชุมหรือปฏิบัติงานเป็นครั้งคราวมีเวลาน้อย จึงเป็นภาระหน้าที่ของเลขานุการและเจ้าหน้าที่ที่จะต้องวิธีการประชุมให้มีสาระและเกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไพฑูรย์ โนนสูงเนิน (2540 : บทคัดย่อ) ซึ่งเสนอแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินการประชุมไว้ว่า ควรมีการจัดวาระการประชุมที่เหมาะสม ครอบคลุมและแจ้งให้ผู้เข้าประชุมทราบล่วงหน้า กำหนด เวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดการประชุมให้

เหมาะสม เตรียมเอกสารให้ผู้ร่วมประชุมล่วงหน้า ดำเนินการประชุมให้กระชับ และบริหารเวลาให้เป็นไปตามกำหนด เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมมีส่วนร่วมในการอภิปราย

2.2.4 ปัจจัยความโปร่งใสในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลศึกษาวิจัยของ ชูชาติ พวงสมจิตร (2540 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน คือ ปัจจัยเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนในเรื่อง ความน่าเชื่อถือเรื่องการเงิน และ สุขเมศวร์ พรหมมินทร์ (2544 : บทคัดย่อ) เสนอแนะไว้ว่า สถานศึกษาควรให้ข้อมูลแก่คณะกรรมการฯ การบริหารงบประมาณต้องโปร่งใส มีการติดตาม และประเมินผลเป็นระยะ สมศักดิ์ จีเพ็ชร (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยพบว่า ความซื่อสัตย์สุจริตของผู้บริหารส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 1 และจากที่หลักความโปร่งใสเป็นองค์ประกอบหนึ่งของแนวคิดเรื่อง ธรรมภิบาล (Good Governance) อันหมายถึง การบริหารจัดการที่ดี มีความบริสุทธิ์ ไม่นอรัญญา บังหลวง และมีประสิทธิภาพ ชงชัย สันติวงษ์ (2546 : 109) กล่าวว่า การยึดหลักธรรมภิบาลเป็นการสร้างกลไกการบริหารที่ให้มีการตรวจสอบความโปร่งใสได้ เพื่อเป็นการควบคุมการบริหารให้เป็นไปโดยเปิดเผยข้อมูล การตรวจสอบโดยบุคคลที่เป็นกลาง ซึ่งจากผลการวิจัยของหน่วยตรวจสอบภายใน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 อ้างถึงใน สำนักงานสภาการศึกษา, 2546 : 161) พบว่า รูปแบบและแนวทางการดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้างในโรงเรียน ผู้บริหารและครูมีความต้องการให้โรงเรียนสามารถดำเนินการได้เอง โดยให้จัดสรรงบประมาณให้มาเป็นก้อน ไม่มีการแบ่งหมวดรายจ่าย ไม่กำหนดคุณลักษณะและราคากลาง มอบอำนาจให้โรงเรียนกำหนดรายการจัดซื้อจัดจ้างได้เองโดยจัดทำกลยุทธขึ้น และปัจจุบันสถานศึกษาต้องจัดทำแผนงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (PBB : Performance Based Budgeting) มีคณะกรรมการตรวจสอบภายในที่แต่งตั้งจากคณะกรรมการสถานศึกษา ปัจจัยด้านความโปร่งใสจึงเป็นสิ่งสำคัญที่พยายามให้ผู้บริหารโรงเรียนใช้อำนาจอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม และปฏิบัติงานเพื่อมุ่งรับผิชอบต่อสังคม ต่อผู้รับผลประโยชน์ หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder)

2.2.5 ปัจจัยการมุ่งเน้นงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของชูชาติ พวงสมจิตร (2540 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน คือ ปัจจัยเกี่ยวกับบุคลากรของโรงเรียน คือ ผู้บริหารและครูมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน รู้จักให้เกียรติ และให้กำลังใจผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม และโรงเรียนต้องเป็นฝ่ายไปขอความร่วมมือจากชุมชน มีระบบที่เอื้อให้ชุมชนมีส่วนร่วม ศุภมาศ การะเกตุ วินัย ปานโท้ และอุทุมพร ปานโท้ (2545) ศึกษาวิจัยพบว่า การที่โรงเรียนการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นปัจจัยสนับสนุนให้กรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในด้านการเรียนการสอน แต่จากผลการวิจัยของ ถวิล คนฉลาด (2540 : บทคัดย่อ) กลับพบว่า การปฏิบัติงานโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเลยทุกขนาดมีปัญหาในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วินัย

มนต์ประสิทธิ์ (2542 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่า ปัญหาการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัญหาที่สำคัญ คือ ด้านการวางแผน การให้บริการชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และการประเมินผล การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และจากการที่ บุญเข้ม คู่ป๋อง (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาการปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย พบว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติด้านการให้บริการชุมชน และด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย

เด่นศักดิ์ สุริยะ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยพบว่า การที่ผู้บริหารโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญของการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งจากผลการศึกษาวิจัยเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า การที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ นั้น โรงเรียนเองต้องเป็นฝ่ายเข้าหาชุมชนก่อน ดังที่ วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ (2547) กล่าวไว้ว่า กลยุทธ์สำคัญในการสร้างภาพลักษณ์แก่โรงเรียน คือ การสร้างความรู้สึกรับรู้ให้ประชาชนยอมรับ และเห็นด้วย อันจะเป็นผลให้โรงเรียนเป็นที่น่าเชื่อถือ และต้องนำโรงเรียนให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับชุมชน และท้องถิ่นมากขึ้น บุคลากรของโรงเรียนต้องเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน ดังนั้น พลังของชุมชนจึงเป็นแรงผลักดันให้การดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.6 ปัจจัยความเหมาะสมของวัสดุ ครุภัณฑ์ อาคาร และสิ่งก่อสร้างกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ ดังที่ ประชญา เวสารัชช์ (2545 : 13-14) กล่าวว่า สถานศึกษาต้องมีสื่อ อุปกรณ์สำหรับการศึกษา อาคาร สถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ ตลอดจน อุปกรณ์ที่ทันสมัย เช่น ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบจัดทำให้เพียงพอ อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ และคณะกรรมการสถานศึกษาก็มีหน้าที่ประการดังกล่าวเช่นกัน คือ การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา หากสถานศึกษามีวัสดุ ครุภัณฑ์ อาคาร ไม่พอเพียงต่อกิจกรรมการเรียนการสอนก็เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ กลิ่น สระทองเนียม (2547 : 14) ที่กล่าวว่า คุณภาพของนักเรียนขึ้นอยู่กับปัจจัยประการหนึ่ง คือ โรงเรียนมีอาคารสถานที่ สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัยอย่างเพียงพอ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวมักจะไปกระจุกอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ แต่จะขาดแคลนในโรงเรียนขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ในชนบทที่ห่างไกล

วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ (2547) กล่าวว่า ความเชื่อถือของประชาชนที่มีต่อโรงเรียนส่วนหนึ่งคือ การที่โรงเรียนมีอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม

2.3 ปัจจัยทุกตัวในด้านสภาพของชุมชนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิรัตน์ หมั่นจินะ (2543 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนกับบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้แทนประชาชนในคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันทางบวก เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัยผลปรากฏ ดังนี้

2.3.1 ปัจจัยความเชื่อถือและยอมรับของชุมชนที่มีต่อตัวผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทรงสิทธิ์ ยืนชีวิต (2544 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนส่งผลต่อการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น และจากผลการวิจัยของ สมศักดิ์ จีเพ็ชร (2544 : บทคัดย่อ) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญระดับมาก คือ ความมีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต การมีมนุษยสัมพันธ์ และลักษณะการเป็นผู้นำของผู้บริหาร สอดคล้องกับ ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียน คือ บุคลากรฝ่ายบริหารไม่ให้ความสำคัญกับผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม ผู้บริหารไม่อยู่บริหารโรงเรียน ผลการวิจัยของ สุภมาศ ภาระเกตุ วินัย ปานโท และอุทุมพร ปานโท (2545) ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในด้านการจัดการเรียนการสอน คือ ผู้บริหารและคณะครูไม่ได้ให้ความสำคัญกับชุมชน อย่างไรก็ตาม วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ (2547) ได้กล่าวว่า การที่ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความสามารถ มีความประพฤติดี และปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถจะเป็นที่เชื่อถือและยอมรับของชุมชน และเป็นปัจจัยก่อให้เกิดภาพลักษณ์ของโรงเรียน และจะทำให้การดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาได้รับการสนับสนุนจากชุมชนก่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3.2 ปัจจัยการให้ความสำคัญต่อการศึกษาของผู้นำชุมชนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิรัตน์ หมีนจินะ (2543 : บทคัดย่อ) เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้แทนประชาชนในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดเชียงราย ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้แทนประชาชน ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540 : บทคัดย่อ) วิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน คือ เครือข่ายชุมชน ผู้นำชุมชน การเห็นความสำคัญของตนเองและการเห็นแก่ความเจริญของส่วนรวม อัจฉรา ฉายวิวัฒน์ (2545 : บทคัดย่อ) วิจัยพบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทในการมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และหากพิจารณาจากผลการวิจัยของอภิเชษฐ์ พาลี (2545 : บทคัดย่อ) เรื่อง การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน และผู้แทนศิษย์เก่า มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ผลวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มบุคคลที่ดำรงตำแหน่งกรรมการสถานศึกษาที่มาจากผู้นำชุมชนนั้นจะมีความจริงจังในการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตาม วิชิต นันทสุวรรณ และจันทน์ แรกพิณิจ (2546) ได้กล่าวไว้ว่า ชุมชนเองจะ

มีปัญหาในการเข้าไปมีส่วนร่วมจัดการศึกษาในสถานศึกษา เพราะไม่มีบทบัญญัติในกฎหมายใดที่ให้การรับรองสถานภาพของชุมชน ดังเห็นได้จากการที่ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนสถานศึกษานั้น ไม่ได้เกิดขึ้นจากสภาพบังคับของกฎหมาย แต่เป็นแนวทางที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ซึ่งออกมาในรูปของระเบียบที่อ้างอิงถึงคำสั่งของกระทรวง ศึกษาธิการ ฉะนั้นการนำไปใช้ให้บังเกิดผลเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับตัวบุคคลทั้งผู้บริหารการศึกษาทุกระดับและผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีบทบาทค่อนข้างสูง ประกอบกับสถานศึกษาเป็นระบบราชการซึ่งทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าการศึกษาเป็นของรัฐ โรงเรียนเป็นของหลวง และชาวบ้านไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว ยิ่งรัฐได้นำเอาการจัดการศึกษาไปผูกติดไว้กับระบบราชการที่มีวิธีคิด วิธีปฏิบัติ และวิธีให้คุณค่าต่อการศึกษาต่างไปจากชุมชน ก็ยิ่งทำให้การทำงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชนเป็นไปได้ยาก แต่สำหรับผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้นำชุมชนให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมากจึงทำให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษามีประสิทธิภาพ

2.3.3 ปัจจัยความพึงพอใจและศรัทธาของชุมชนต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษากับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มะลิวัลย์ ศิริวรรณ (2541 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ภาพลักษณ์กับการให้บริการแก่ชุมชนของโรงเรียนมัธยม สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 12 มีความสัมพันธ์กันระดับสูง กล่าวคือ การที่โรงเรียนมุ่งการบริการแก่ชุมชนก็จะทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีเกิดแก่โรงเรียน ชุมชนก็จะเชื่อถือ ศรัทธาและจะให้ความร่วมมือ ดังผลการวิจัยของ ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน คือ การที่ชุมชนศรัทธา รู้สึกเป็นเจ้าของ ความเป็นห่วงสวัสดิภาพของบุตรหลานและความเกี่ยวข้องผูกพันกับโรงเรียน สอดคล้องกับ วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ (2547) ที่กล่าวว่า หากโรงเรียนเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองก็จะนิยมส่งบุตรหลานมาศึกษา และหากนักเรียนที่จบการศึกษาแล้วประสบความสำเร็จในการทำงานหรือการศึกษาต่อก็จะเกิดความภาคภูมิใจ ผู้ปกครองประทับใจเป็นผลให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธา ทั้งนี้ความมีชื่อเสียงของโรงเรียนด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้าน เช่น ด้านวิชาการ ดนตรี กีฬา จริยธรรม เป็นต้น ก็มีส่วนในการสร้างความเชื่อถือ ดังผลการวิจัยของ วิมล ปั่นสวย (2540 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ความมีชื่อเสียงของโรงเรียนเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการให้นักเรียนศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนคาราวิทยา นอกจากนี้ ความมีชื่อเสียงของโรงเรียนยังส่งผลโดยตรงต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งจากการอภิปรายในการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง โรงเรียนนิติบุคคลกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ความรับผิดชอบของรัฐและประชาชน วิจิตร ศรีสอานกล่าวว่า กรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงก็จะมากไปด้วยคนมีความรู้ความสามารถซึ่งต่างจากโรงเรียนเล็กที่ห่างไกลกันดาร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 : 2547) อย่างไรก็ตาม หากโรงเรียนสามารถสร้างความเชื่อถือให้กับชุมชนได้มากเท่าใดก็จะทำให้การปฏิบัติงานของกรรมการสถานศึกษามีประสิทธิภาพตามมากเท่านั้น

2.3.4 ปัจจัยการมีส่วนร่วมขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชนต่อกิจกรรมของสถานศึกษากับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของสายใจ คำช่วย (2545 : บทคัดย่อ) เรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 3 ซึ่งพบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมนั้นมีทั้งการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ งานบุคลากร และการบริหารงานทั่วไป ปทุม ปิยากุล (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และมีปัญหาด้านจุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วมและการประสานงานในระดับปานกลาง ดังผลการวิจัยของหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา (2545 : บทคัดย่อ) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลับพบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดความพร้อมหลายประการ ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ขาดการกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาในท้องถิ่นที่แน่นอน และขาดความร่วมมือกันกับสถานศึกษาในการกำหนดแนวทางในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนนักเรียนในท้องถิ่น ส่วนความคาดหวังของชุมชน พบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรร่วมมือกับสถานศึกษาในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับของชุมชน ปทุม ปิยากุล เสนอแนะว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญและถือเป็นภารกิจหนึ่งในการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาครัฐและเอกชนให้เข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนร่วมพัฒนาโรงเรียน ทั้งนี้ ทูลธรรม วรรณคำ (2546 : 203-205) ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน เขตการศึกษา 12 พบว่า ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมากทุกด้าน เขียวลักษณ์ แสงสร้อย (2542 : บทคัดย่อ) วิจัยพบว่า เงินที่ได้รับบริจาคจากบุคคล หรือหน่วยงาน หรือองค์กรในชุมชนมีอิทธิพลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของโรงเรียน

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษา คือ การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน และทุกฝ่ายในชุมชนนั้นให้การสนับสนุนและช่วยเหลืออย่างจริงจัง ก็ย่อมจะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ทั้งนี้ผู้นำท้องถิ่นเองซึ่งเป็นผู้นำอยู่ในองค์กรต่าง ๆ ของชุมชนก็มีส่วนสำคัญต่อกิจกรรมของสถานศึกษา

2.3.5 ปัจจัยความเหมาะสมของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ชาดิชาย พานิชชอบ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาแนวโน้มบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคต พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาจะมีบทบาทในด้านแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ทั้งนี้ วิจิต นันทสุวรรณ และจ่านงค์ แรกพิณิจ (2546) ได้กล่าวว่า ผลจากการศึกษาชุมชนจำนวนมากในทุกภาคของประเทศพบว่า สถาบันการเรียนรู้ของชุมชนมีมากมายซึ่งอาจมีชื่อต่างกัน เช่น มหาวิทยาลัยชาวบ้าน สมาคม ชมรม เครือข่าย ศูนย์ เป็นต้น แต่

รุ่ง แก้วแดง (2546 : 101) กล่าวว่า สภาพการดำเนินงานในปัจจุบันยังไม่มี การส่งเสริมอย่างจริงจัง ยังไม่มี การทำทะเบียนหรือข้อมูลแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ จึงเสนอแนวทางว่า สถานศึกษาควรสำรวจว่ามี แหล่งเรียนรู้ มีครุภูมิปัญญาสาขาใดและอยู่ที่ไหน แล้วจัดทำทะเบียนประวัติและข้อมูลความรู้ไว้ให้ชัดเจน เป็นเครือข่ายของสถานศึกษาใด และที่สำคัญแหล่งเรียนรู้นั้นมีบทบาทอย่างไรในการจัดการศึกษาทั้งใน ระบบ นอก ระบบ ตามอรรถศาสตร์ จึงจะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา

3. เพื่อค้นหาปัจจัยที่ใช้เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีในการทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ตัวพยากรณ์ที่ดีในการทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ ซึ่งเรียงตามลำดับจากพยากรณ์ที่ดีที่สุดไปหาตัว พยากรณ์ที่ด้อยที่สุด ดังนี้ การได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลรอบข้าง ความโปร่งใสในการบริหารจัดการ ภายในสถานศึกษา ความชัดเจนของเป้าหมายและนโยบายของคณะกรรมการ การให้ความสำคัญต่อ การศึกษาของผู้นำชุมชน ความเชื่อถือและยอมรับของชุมชนที่มีต่อตัวผู้บริหารสถานศึกษา ความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ของคณะกรรมการ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในคณะกรรมการ ความชัดเจนของเป้าหมาย นโยบาย และแผนงานของสถานศึกษา ความพึงพอใจและศรัทธาของชุมชนต่อการจัดการศึกษาของ สถานศึกษา และการมีส่วนร่วมขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชนต่อกิจกรรมของสถานศึกษา ซึ่งสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 และมีประสิทธิภาพของการพยากรณ์เท่ากับ .536 หรือพยากรณ์ได้ ร้อยละ 53.6 ผลการวิจัยสามารถอธิบายได้ดังนี้

3.1 การได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลรอบข้าง เป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้สอดคล้องกับผล การวิจัยของ สราวุธ ยาวิเวง (2543 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่า ปัจจัยการได้รับการยอมรับส่งผลต่อการบริหารจัดการ การศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ทรงสิทธิ์ ยืนชีวิต (2544 : บทคัดย่อ) วิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการปฏิบัติต่อกรรมการ โรงเรียนส่งผลต่อการมี ส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น สมศักดิ์ จีเพ็ชร (2544 : บทคัดย่อ) วิจัยพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับกรรมการสถานศึกษาด้านความรู้ดีกว่าตนเอง มีประโยชน์ต่อสังคม และด้านความคุ้นเคยกับบุคลากรในโรงเรียน และปัจจัยที่เกี่ยวกับโรงเรียนด้านการมี มนุษยสัมพันธ์ของครูอาจารย์เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของกรรมการสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าสภาพการทำงานของกรรมการสถานศึกษานั้น เป็นการเสียสละเพื่อส่วนร่วมในเมื่อไม่มีสิ่งตอบแทนที่เป็นเงินทอง สิ่งที่จะทำให้กรรมการฯ รู้สึกภาคภูมิใจ และเป็นสิ่งจูงใจในการทำงานก็คือการยอมรับนับถือจากบุคคลรอบข้าง ดังคำกล่าวของ รุ่ง แก้วแดง (2546

: 167-168) ว่า กรรมการฯต้องการการยอมรับจากสังคม อยากให้โรงเรียนเห็นความสำคัญ ให้โอกาสเข้าไปมีส่วนร่วม และอยากพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ดังนั้น การที่จะให้กรรมการฯได้ร่วมทำงานกับโรงเรียนอย่างเต็มกำลังความสามารถเพื่อเป็นการร่วมมือกันเพื่อพัฒนาการศึกษาอย่างแท้จริง ทุกฝ่ายต้องให้ความสำคัญกับกรรมการสถานศึกษา

3.2 ความโปร่งใสในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา เป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ สมศักดิ์ จีเพ็ชร (2544 : บทคัดย่อ) วิจัยพบว่า ความซื่อสัตย์สุจริตของผู้บริหารเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 สอดคล้องกับแนวคิดของ ชัญญา อภิบาลกุล และคณะ (2545 : 6) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารในการบริหารงบประมาณ คือ มีความซื่อสัตย์และสุจริต เสน่ห์ เหล่าเสนา (อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2546 : 482) วิจัยพบว่า ผลดีที่เกิดขึ้นจากการกระจายงบประมาณตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 คือ เกิดความคล่องตัวในการบริหาร มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษามากขึ้น ชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบและตรวจสอบ ก่อให้เกิดความโปร่งใส ในทางกลับกันอาจเกิดผลเสียซึ่งอาจมีผู้มีอิทธิพลใช้อำนาจในการบริหาร ขาดความเสมอภาคในการเข้าเรียนของนักเรียน เกิดการทุจริตในการบริหาร และส่งผลให้เกิดความไม่คุ้มค่าของการบริหารงบประมาณ

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าการที่กรรมการสถานศึกษามาร่วมทำงานกับโรงเรียนเป็นการทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม มาสนับสนุนส่งเสริมให้โรงเรียนพัฒนา ดังนั้น บุคคลที่รับผิดชอบโดยตรงในโรงเรียนจะต้องทำทุกสิ่งให้โปร่งใส ไว้เนื้อเชื่อใจได้ และตรงไปตรงมา ดังคำกล่าวที่ว่า “การบริหารโรงเรียนโดยมอบความไว้วางใจให้อิสระ แต่ต้องมีการตรวจสอบ” (รุ่ง แก้วแดง, 2546 : 126) จึงจะทำให้ความร่วมมือของกรรมการฯในการปฏิบัติงานสามารถทำได้อย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

3.3 ความชัดเจนของเป้าหมายและนโยบายของคณะกรรมการ เป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ สรวุฑ ขาวเวียง (2543 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่า ปัจจัยนโยบายและการบริหารส่งผลต่อการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย อภิเชษฐ์ พาลี (2545 : บทคัดย่อ) เสนอแนะว่าในการปฏิบัติงานของกรรมการสถานศึกษาควรกำหนดบทบาทที่แน่นอน ระบุแผนดำเนินงาน และมอบหมายหน้าที่ที่แน่นอนให้ปฏิบัติ

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะการมาปฏิบัติงานของคณะกรรมการนั้น กลุ่มบุคคล 15 คน ในโรงเรียนขนาดใหญ่ 9 คน ในโรงเรียนขนาดเล็ก เข้ามาทำงานร่วมกันในฐานะผู้แทนจาก

ทุกคนในชุมชน จึงจำเป็นที่จะต้องมิกฎเกณฑ์ มีกติกา หรือข้อตกลงร่วมกัน และมีความคาดหวังในสิ่ง ต้องการให้โรงเรียนเป็นไปในอนาคต เพื่อเป็นสิ่งยึดถือในการทำหน้าที่ ซึ่งหากกลุ่มคนดังกล่าวไม่ได้ กำหนดสิ่งใดไว้เลยในการมาทำงาน งานจะไม่เกิดเพราะจะมารวมกันแบบเลื่อนลอย และจะคล้อยตามผู้ บริหารโรงเรียน หรือบุคคลที่มีอำนาจบารมีที่มาชี้นำ

3.4 การให้ความสำคัญต่อการศึกษาศึกษาของผู้นำชุมชนเป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เด่นศักดิ์ สุริยะ (2543 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่า การให้ความสำคัญต่อการศึกษา ของประชาชนเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สุขุมาศ ภาวะเกตุ วินัย ปานโท และอุทุมพร ปานโท (2546 : 44-48) ศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยผู้บริหารและคณะครู ไม่ได้ให้ความสำคัญกับชุมชนเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียน ประถมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก สมศักดิ์ จีเพ็ชร (2544 : บทคัดย่อ) วิจัยพบว่า ความรู้ความ สามารถของคนในชุมชนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้นำ ศาสนา สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำกลุ่มองค์กรท้องถิ่น เช่น ประธานชมรม ประธานกลุ่ม ออมทรัพย์หมู่บ้าน หรือบุคคลที่ประชาชนในท้องถิ่นยอมรับและเชื่อถือ เป็นต้น บุคคลกลุ่มนี้สามารถชัก นำหรือมีอิทธิพลต่อบุคคลทั่วไปในชุมชน หรือสามารถทำให้คนตามคล้อยตามได้ ซึ่งหากกลุ่มผู้นำชุมชน เป็นผู้ที่ตระหนักและเห็นความสำคัญต่อการศึกษาก็จะมีส่วนผลักดันให้ชุมชนให้ความร่วมมือกับ โรงเรียน ในการจัดการศึกษา และส่งผลให้การปฏิบัติงานของกรรมการสถานศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.5 ความเชื่อถือและยอมรับของชุมชนที่มีต่อตัวผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่สามารถ พยากรณ์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉลววิทย์ ดิวังศ์ (2546 : 30-33) ซึ่งพบว่า ปัจจัยความเชื่อถือศรัทธาในคุณ ลักษณะของผู้บริหารมีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดมุกดาหาร ทรงสิทธิ์ ยืนชีวิต (2544 : บทคัดย่อ) วิจัยพบว่า ปัจจัยด้าน คุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนส่งผลต่อการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียน สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น สมศักดิ์ จีเพ็ชร (2544 : บทคัดย่อ) วิจัยพบว่า ความมีคุณธรรม จริยธรรม การมีมนุษยสัมพันธ์ และลักษณะการเป็นผู้นำของผู้บริหาร เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการ ศึกษา 1 เด่นศักดิ์ สุริยะ (2543 : บทคัดย่อ) วิจัยพบว่า การที่ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการให้ชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วมเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหาร โรงเรียนคือผู้ที่จะนำพาโรงเรียนให้ดำเนินไปในทิศทางใด หากบริหารจัดการดีครูและบุคลากรก็ทำงานเต็มความสามารถทำให้โรงเรียนมีคุณภาพ ในทางกลับกันหากผู้บริหารประพฤติตัวไม่เหมาะสม เช่น ไม่ยุติธรรม ขาดความซื่อสัตย์ ไม่เข้าหาชุมชน แสวงหาแต่ประโยชน์ส่วนตัว เป็นต้น ก็จะทำให้ภาพลักษณ์ของโรงเรียนไม่ดี และส่งผลให้ชุมชนไม่เชื่อถือและไม่อยากเข้ามาร่วมพัฒนาโรงเรียน คนดี คนเก่งก็ไม่อยากมาร่วมเป็นกรรมการฯหรือบุคคลที่เป็นกรรมการฯอยู่แล้วก็ไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ

3.6 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของคณะกรรมการ เป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศรารุช ยาวีเริง (2543 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่า ปัจจัยด้านความรับผิดชอบส่งผลต่อการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย สมศักดิ์ จีเพ็ชร (2544 : บทคัดย่อ) วิจัยพบว่า ความต้องการรักษาผลประโยชน์ของนักเรียนและผู้ปกครองเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 และสอดคล้องกับ เกษม วัฒนชัย (2546 : 41-42) ที่สรุปว่า คณะกรรมการสถานศึกษาต้องมีความรับผิดชอบต่อเจ้าของสถานศึกษา ต่อกฎหมาย จารีตประเพณี ต่อชุมชน และต่อจริยธรรมแห่งตน ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าเมื่อมอบหมายให้บุคคลปฏิบัติงานใดก็ตามความรับผิดชอบของบุคคลเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้งานนั้นสำเร็จทันตามกำหนด ได้ผลงานออกมาดีมีคุณภาพ สนธิรัก เทพเรณู (2542) กล่าวว่า การบริหารงานในระบบคณะกรรมการสมาชิกต้องรับผิดชอบร่วมกัน เป็นการสร้างความร่วมมือ การประสานงานที่ดีในการปฏิบัติงาน และป้องกันความลำเอียงที่จะพึงมีพึงได้ การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการฯก็เช่นเดียวกัน หากมีการประชุมกรรมการฯทุกคนมาร่วมประชุมพร้อมกันทุกครั้ง ร่วมกันคิดพิจารณา ร่วมแสดงความคิดเห็น และปฏิบัติตนสม่ำเสมอในหน้าที่แล้วการทำหน้าที่ของคณะกรรมการฯก็จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและผลที่ได้มีคุณค่าต่อโรงเรียนและชุมชน

3.7 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในคณะกรรมการเป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ และจากผลการวิจัยของ ศรารุช ยาวีเริง (2543 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยความสัมพันธ์กับคณะกรรมการฯ และปัจจัยความสัมพันธ์กับบุคลากรในสถานศึกษาส่งผลต่อการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย สมศักดิ์ จีเพ็ชร (2544 : บทคัดย่อ) วิจัยพบว่า การมีมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารและครู และความสามัคคีของครูเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของกรรมการฯ และเป็นไปตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert, 1961) ที่ว่า ความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกของกลุ่มจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน ทั้งนี้ พวงรัตน์ เกษรแพทย์ (2543 : 170) กล่าวว่า ทีมงานที่มีประสิทธิภาพนั้นความสัมพันธ์ของสมาชิกในทีมงานเป็นไปด้วยดี และแคมป์เบลล์

(Campbell, 1977) กล่าวว่า ความขัดแย้งหรือความสามัคคีมีส่วนสำคัญที่จะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์การ ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าในการทำงานร่วมกันของคนแต่ละคนต่างมีความคิดเห็นเป็นของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งจะปฏิบัติหน้าที่ในการประชุมเป็นหลักในช่วงเวลาสั้น ๆ ภาคเรียนละ 1-2 ครั้ง และบุคคลในคณะซึ่งมีคุณวุฒิต่างกัน วัตถุประสงค์ต่างกัน หน้าที่การงาน หรือตำแหน่งที่ต่างกัน และอาจเกิดความขัดแย้งกันทางความคิดได้ ดังนั้นในการทำงานของคณะบุคคลดังกล่าวถึงแม้จะมีความขัดแย้งกันในงานบ้าง แต่ความขัดแย้งนั้นก็จะเป็นไปสู่อะไรก็ตามหากกรรมการมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันทั้งในด้านส่วนตัวและในการทำงานเป็นไปด้วยดีก็จะส่งผลดีทำให้การปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันประสบผลสำเร็จ

3.8 ความชัดเจนของเป้าหมาย นโยบาย และแผนงานของสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สราวุธ ยาวิเรียง (2543 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า นโยบายและการบริหารส่งผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการฯ ชาติชาย พานิชชอบ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาแนวโน้มนโยบายของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคต พบว่า กรรมการฯจะมีบทบาทในด้านการร่วมวางแผนงานด้านวิชาการกับโรงเรียน และกำหนดนโยบายให้สถานศึกษา และสอดคล้องกับ วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ (2547) ที่กล่าวว่า การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายไว้ล่วงหน้าเพื่อเป็นแนวทางและหลักในการทำงาน เป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ให้กับโรงเรียน

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าการดำเนินงานใดก็ตามจะต้องวางแผนซึ่งเป็นไปตามหลักการบริหาร การดำเนินงานของโรงเรียนก็ทำนองเดียวกัน คือ ต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน มีนโยบาย มีแผนงานหรือโครงการที่จะใช้ในอนาคต กรรมการสถานศึกษามีหน้าที่ให้ความเห็นชอบ พิจารณาแผนงานให้ครอบคลุมภารกิจและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาอย่างแท้จริง หากโรงเรียนไม่มีสิ่งเหล่านี้ไว้ก็จะทำให้การทำหน้าที่ของกรรมการฯไม่เป็นไปตามความมุ่งหวังขาดประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ดังได้กล่าวแล้วว่า การทำหน้าที่ของกรรมการฯจะมีข้อจำกัดทั้งเวลา และปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายประการ ดังนั้น หากฝ่ายที่รับผิดชอบโดยตรง คือ โรงเรียนไม่ดำเนินการวางแผนไว้ล่วงหน้าแล้วงานของกรรมการฯก็จะดำเนินไปได้ยากเช่นกัน

3.9 ความพึงพอใจและศรัทธาของชุมชนต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของทรงสิทธิ์ ยืนชีวิต (2544 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่า ปัจจัยด้านผลงานของโรงเรียนและปัจจัยด้านพฤติกรรมของครูส่งผลต่อการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น เด่นศักดิ์ สุริยะ (2543 : บทคัดย่อ) วิจัยพบว่า ความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยของ วิมล ปั้นสวย (2540 : บทคัดย่อ) พบว่า ความมีชื่อเสียงของโรงเรียนเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งนักเรียนมาศึกษา และสอดคล้องกับวีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ (2547) ที่กล่าวว่า

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ของโรงเรียน คือ ผลที่เกิดจากความเชื่อถือ การยอมรับ และศรัทธาที่บุคคลมีต่อโรงเรียน

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าชุมชนมีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนในชุมชนนั้น กล่าวคือ หากโรงเรียนจัดการศึกษาคดี นักเรียนมีความรู้ ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ เป็นผลให้สามารถเข้าศึกษาต่อในสถาบันที่มีชื่อเสียง ประสบความสำเร็จในอาชีพ ชุมชนก็จะรักและศรัทธาต่อโรงเรียน ดังที่ วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ (2547) กล่าวไว้ว่า การสร้างความรู้สึกรักให้ประชาชนยอมรับและเห็นด้วยจะเป็นผลให้โรงเรียนเป็นที่เชื่อถือ ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการสร้างภาพลักษณ์ให้กับโรงเรียน ดังนั้น เมื่อผู้ปกครองหรือบุคคลในชุมชนเชื่อถือก็จะให้ความร่วมมือกับโรงเรียนเป็นผลให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ สามารถดำเนินไปด้วยดี แต่หากชุมชนไม่พอใจโรงเรียนความร่วมมือดังกล่าวก็จะน้อยและไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนาโรงเรียน

3.10 การมีส่วนร่วมขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชนต่อกิจกรรมของสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ ทูลธรรม วรรณคำ (2546 : 203-205) ซึ่งพบว่าแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน เขตการศึกษา 12 ประการสำคัญ คือ สถานศึกษาจะต้องถือคุณและพัฒนาชุมชน เด่นศักดิ์ สุริยะ (2543 : บทคัดย่อ) วิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในรูปชมรม สมาคมผู้ปกครอง สมาคมศิษย์เก่า หรือองค์กรต่าง ๆ เป็นปัจจัยทางอ้อมที่ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เขวลักษณ์ แสงสร้อย (2542 : บทคัดย่อ) วิจัยพบว่า ความร่วมมือของชาวบ้านในชุมชน และความร่วมมือของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนมีอิทธิพลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของโรงเรียน ปทุม ปิยากุล (2543 : บทคัดย่อ) วิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และเสนอแนะว่าทั้งโรงเรียน และองค์การบริหารส่วนตำบลควรปรับปรุงเกี่ยวกับด้านการประสานงานกันและด้านจุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ชัดเจน

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัวยุทธศาสตร์ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคมอื่น ๆ เป็นหน่วยกิจกรรมทางสังคมในชุมชนหรือท้องถิ่นซึ่งเป็นกลไกที่ก่อให้เกิดการดำเนินงานต่าง ๆ ในชุมชน โรงเรียนเป็นสถาบันหลักของชุมชนที่ให้การศึกษากับทุกคนซึ่งต้องการความร่วมมือจากองค์กรดังกล่าว คณะกรรมการสถานศึกษามีหน้าที่ในการประสานให้เกิดความร่วมมือระหว่างองค์กรต่าง ๆ กับโรงเรียน หากองค์กรในชุมชนร่วมกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ก็จะเป็นการสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานสู่เป้าหมายในการจัดการศึกษามากขึ้น ความร่วมมือดังกล่าวก็เท่ากับเป็นการสนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการฯให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากทั้งโดยภาพรวมและรายด้านซึ่งคณะกรรมการฯ ควรปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา และส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งพบว่ามีความสำคัญต่ำกว่าด้านอื่น ๆ

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านคณะกรรมการ ปัจจัยด้านสภาพของสถานศึกษา และปัจจัยด้านสภาพของชุมชนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสัมพันธ์กันทางบวก และพบว่าปัจจัยส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยการได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลรอบข้างกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในคณะกรรมการ ปัจจัยความเหมาะสมของวัสดุ ครุภัณฑ์ อาคาร และสิ่งก่อสร้าง กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ส่วนปัจจัยความพอใจในการทำงานของคณะกรรมการกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก จึงเสนอแนะดังนี้

1.2.1 โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่ทำให้กรรมการแต่ละคนได้พบปะสังสรรค์กัน สร้างความสนิทสนม รู้จักมักคุ้นกัน และเกิดความผูกพัน ตลอดจนบุคลากรในโรงเรียนควรแสดงการให้เกียรติ แสดงความนับถือต่อกรรมการแต่ละคนอย่างเสมอเหมือน

1.2.2 องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบล ชมรม สมาคม สถานประกอบการ ส่วนราชการ และประชาชนทั่วไป ควรมีการระดมทุนเพื่อนำมาปรับปรุงโรงเรียนให้มีสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ ตลอดจนวัสดุครุภัณฑ์ให้เพียงพอ และเน้นการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่า เช่น หากหมู่บ้านต้องการสร้างอาคารอเนกประสงค์ก็ควรสร้างในบริเวณโรงเรียนเพื่อที่จะทั้งชุมชนและโรงเรียนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งเป็นการทำให้ชุมชนและโรงเรียนใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น

1.2.3 ผู้บริหารโรงเรียนควรชี้แจงทำความเข้าใจหรือประชาสัมพันธ์ต่อทุกฝ่ายถึงหลักการทำงานร่วมกันในการจัดการศึกษาที่มีใช่เป็นการหวังผลประโยชน์ตอบแทนเป็นเงิน แต่มุ่งผลที่จะเกิดแก่นักเรียนเป็นสำคัญ

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ใช้เป็นทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ปัจจัยการได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลรอบข้าง ปัจจัยความชัดเจนของเป้าหมายและนโยบายของคณะกรรมการ ปัจจัยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของคณะกรรมการ ปัจจัยความ

สัมพันธระหว่างบุคคลในคณะกรรมการ ปัจจัยความโปร่งใสในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ปัจจัยความชัดเจนของเป้าหมาย นโยบาย และแผนงานของสถานศึกษา ปัจจัยการให้ความสำคัญต่อการศึกษของผู้บริหาร ปัจจัยความเชื่อถือและยอมรับของชุมชนที่มีต่อตัวผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยความพึงพอใจและศรัทธาของชุมชนต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และปัจจัยการมีส่วนร่วมขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชนต่อกิจกรรมของสถานศึกษา จึงเสนอแนะดังนี้

1.3.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้มีความรู้ มีคุณธรรม และบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาล และให้บริหารงานโดยมีการกำหนดเป้าหมาย มีนโยบาย และวางแผนที่ดี ตลอดจนการตรวจสอบคุณภาพของโรงเรียนเสมอ

1.3.2 ผู้บริหาร โรงเรียนต้องฝึกทักษะในการสื่อสารและประสานงานทั้งกับคณะกรรมการฯ และชุมชน มุ่งเน้นการบริการชุมชน ปฏิบัติงานด้านเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาให้เข้มแข็ง

1.3.3 ครูและบุคลากรในโรงเรียนควรมีนุชย์สัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และบุคคลทั่วไป รู้จักเสียสละเวลาเพื่อช่วยเหลืองานของชุมชนหรือส่วนรวม

1.3.4 คณะกรรมการสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนา ซึ่งอาจจัดโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน หรือในคณะกรรมการฯเอง เช่น การศึกษาดูงานโรงเรียนที่คณะกรรมการปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ เข้าร่วมการประชุมสัมมนา การศึกษาเอกสารความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา

1.3.5 กรรมการสถานศึกษาควรรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง รู้จักให้เกียรติ เคารพต่อความคิดเห็นต่อกันและกัน ทำความรู้จักสร้างความสนิทสนมต่อกัน และต้องแสวงหาความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา และรวมกลุ่มคณะกรรมการฯให้มีความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน

1.3.6 องค์กรต่าง ๆ ในชุมชนควรให้การสนับสนุนโรงเรียนการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.3.7 ผู้นำชุมชนควรตระหนักและให้ความสำคัญกับการศึกษา แสวงหาความรู้ในเรื่องการจัดการศึกษา และเป็นผู้ประสานในการร่วมมือกันเพื่อพัฒนาการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอื่นที่ใกล้เคียง โดยใช้ปัจจัยด้านอื่นที่นอกเหนือจากปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก

2.4 ควรมีการศึกษาวิจัยความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน